

Mākslai vajag sarunu

✂ Kristīne Maslovska, "Talsu Vēstis"

Tie, kas viesojušies Rojā, noteikti ir pamanījuši Zilo cerību sivēnu smilšainajā pludmalē. Tie, kas Rojā uzturējušies ilgāk, iespējams, priecājušies arī par citiem mākslas objektiem visdažādākajās ciema vietās – ceļa malā, uz veikala jumta, neapdzīvotas ēkas logos, pa ceļam uz jūru un citur. Bet tikai retais zina, ka šādas neparastas lietas un vietas rosīgajā piekrastes ciemā nupat jau ir teju piecdesmit un daudzas radušās tieši ar Māra Grosbaha gādību.

Tagad par to var uzzināt, ielūkojoties jaunajā "Roja Art Lab" grāmatā-katalogā, kas savus atvēršanas svētkus piedzīvoja maija pēdējā sestdienā Rojas pagasta svētku laikā. Ne viens vien ir atzinis, ka šīs grāmatas trūkumu izjutis jau krietnu laiku. Savā ceļā pamanot te vienu, te otru neparasto objektu, ziņkārība mudinājusi uzzināt kaut ko vairāk par to izcelsmi un uzmeklēt arī citus šādu mākslas pieredzes nospiedumus Rojas pilsētvīdē. Jaunais katalogs šo iespēju dod, vēl bonusā ir mākslinieku stāsti par to, kas iedvesmojis katra objekta tapšanu, tā saistītie ar Roju un mazs ieskats jaunrades procesā. Kā atzīst grāmatas līdzautors, amerikānis Braiens Benfers, tieši ar šādu nolūku tapusi jaunākā "Roja Art Lab" grāmata – dokumentēt mākslinieka Māra Grosbaha organizēto un vadīto mākslas pasākumu norisi Rojā vairāk nekā divdesmit gadu garumā.

Māris Grosbahs ir dzimis un audzis Rojā, bet interese par mākslu viņa ceļus virzījusi pa visu plašo pasauli, ar laiku rosinot atvest mūsdienīgo mākslu un pasaules māksliniekus arī uz mazo zvejniekiematu Latvijā. Pirmie aizsākumi te pulcēt māksliniekus radās jau studiju gados, kad Māris kopā ar kolēģiem sarīkoja vasaras simpoziju "ROJARAKU" saviem Mākslas akadēmijas Keramikas nodaļas studiju biedriem. Toreiz, 1997. gadā, viss tapa pašu spēkiem. Ar ģimenes un draugu atbalstu sētā tika uzlieta nojume un sarūpēts viss nepieciešamais, lai vasaras brīvlaikā eksperimentētu ar vēl neapgūtām māla apstrādes tehnikām. Nākamajā gadā ar Kultūras ministrijas un ģimenes atbalstu tapa pirmā raku krāsns un tika veikti eksperimenti keramikas apdezināšanas tehnikās – japāņu raku un augstās temperatūras malkas krāsns. Ar laiku, piedaloties dažādos projektu konkursos, radās iespējas realizēt arvien jaunus idejas, rīkot mākslai veltītus pasākumus un paplašināt iepriekš nospraustās robežas. Keramikām piepulcējās jautie mediji, vides instalācijas, performances, dzīva pat teātra izrādes.

Tomēr Māra redzējums ir, ka vairāk nekā pasākumi mākslai nepieciešama saruna. Saruna divatā, reizēm ar desmit, citreiz uzrunājot simtus un tūkstošus. Tāpēc Rojas mākslas laboratorijas ("Roja Art Lab") projektu dalībnieki tiek izvēlēti no visdažādākajām mākslas nozarēm, viņi dzīvo uz vietas, iepazīst cits citu, iz-

KRISTĪNES MASLOVSKAS FOTO

Projekta vadītājs un mākslinieks Māris Grosbahs koprades skulptūras atklāšanā. Skulptūru rotā uzraksts "Te ir vairāk, nekā tu to zini" latviešu un angļu valodā un vietējo iedzīvotāju darinātie mazie ķieģeļi.

zina apkārtni, satiek vietējos iedzīvotājus, un viņiem tiek dota visplašākā izpausmes brīvība. Pati vide top par ideju un koncepciju domnīcu un rosina meklēt ceļu uz jaunu mērķi, uz neatklātu sarunu. Tagad šīs sarunas turpinās arī no jaunatvērtās grāmatas lappusēm. Un grāmatas ipašā priekšrocība – tajā dokumentētas visas radošās izpausmes, kas tapušas laika posmā no 2011. gada līdz šodienai: gan vides objekti, kurus iespējams atzīmēt kartē un doties aplūkot kaut tūlīt, gan performanču atspulgi, kas iegūlušī vien aculiecinieku atmiņās.

Grāmatā iemūžināta arī visjaunākās skulptūras tapšana, kuras atklāšana notika īsi pēc grāmatas atvēršanas pasākuma. "Te ir vairāk, nekā tu to zini" – gan latviešu, gan angļu valodā rakstīts uz milzīga ķieģeļa malas, kam apkārt ir daudzi mazi vietējo iedzīvotāju darināti ķieģeļi. "Vai tu jau atradi savējo?" bija biežāk dzirdētais jautājums, kad skulptūras pārsegs tika noņemts. Vēl pagaidām milzu ķieģelis slejas virs eksperimentāli uzbūvētās krāsns, bet drīzumā tam būtu jāpārceļas uz vietu, kur Kurzemes hercogistes laikā Rojas teritorijā atradās oriģinālā

ķieģeļu un dzelzs krāsns. "Te patiešām ir vairāk, nekā mēs to zinām," piebilst projekta vadītājs un mākslinieks Māris Grosbahs. Viņa izpētes darbs vēstures materiālos ļāvis uziet liecības par šādu ceplu atrašanos Rojas piekrastē. Tomēr ne viena vien "specoperācija" mērķtiecīgi iznīcinājusi vietējos iedzīvotājus kopā ar atmiņām par laikiem, kad arī Latvijā bija industriālais uzplaukums. Apzināti iznīcinātas vēstures mirušie stāsti nu jārada no jauna. Vai esam gatavi tos izlolot? Vai pratīsim nosargāt tos, kas vēl dzīvo starp mums? ■

SUITI viedajā ciemā

Inta Jansone, "Kurzemnieks"

Alsunga izsenis bijusi kopiena, kas paaudžu paaudzēs balstās uz savām stiprajām īpašībām un vērtībām. Lai tās nezustu, vietējie iedzīvotāji īsteno viedā ciema ideju un sekmē inovatīvus risinājumus ikdienas dzīves uzlabošanai, izmantojot arī digitālās tehnoloģijas. Par sākumu, jau paveikto un vēl iecerēto stāsta biedrības "Alsungas viedais ciems" valdes priekšsēde Daiga Kalniņa un biedri Kristaps Vītolīns un Inga Bredovska.

LAI NEBRAUC PROM

Alsunga izceļas ar to, ka pagastā darbojas 22 dažādas biedrības, 13 no tām ir sabiedriski aktīvas. Visas sastopas Amatu mājā, un sarunās top idejas kopīgām lietām. Viedajā ciemā ir pārstāvi no visām biedrībām, tā ir laba platforma turpmākajai darbībai, attīstībai. Pēdējos gados lielākais akcents – radīt iespēju un dot atbalstu, lai varētu attīstīt uzņēmējdarbību. Mērķis – lai cilvēki nebrauktu projām, bet dzīvotu un pelnītu Alsungā.

"Suietiem ir senas tradīcijas sadarboties un aizstāvēt savas lietas," saka D. Kalniņa. "Kad Eiropā pavīdēja ideja, ka viedajos ciemos ir mazo vietu nākotne, Latvijas lauku konsultāciju centrs izsludināja konkursu par pilotciemu, kurš būtu gatavs sadarboties bez īpaša finansiāla atbalsta. Pieteicāmies, un mūs izvēlējās par viedo ciemu."

Ieceri īstenot sākuši 2018. gadā. Viedā ciema pamatideja – pagasta iedzīvotāji kopīgi darbojas, spriež par norisēm, iespējām, kas viņu kopienai nepieciešamas. "Visiem, kuri iesaistījušies, ir vizija, ka mēs šeit gribam dzīvot labi, gribam, lai arī mūsu bērniem te būtu labi, lai Alsunga būtu vieta, ne tikai punkts kartē," skaidro D. Kalniņa.

Viens no zināmākajiem kolektīviem Latvijā un pasaulē ir etnogrāfiskais ansamblis "Suieti sievas". Paši suieti viņas dēvē par "cieto valūtu". Arī daļa no ansambļa dalībniecēm darbojas viedā ciema biedrībā. "Cilvēki sanāk kopā tādēļ, ka grib kaut ko darīt, nevis gaidīt, kad kāds cits to izdarīs. Taču nepietiek ar pateiktu ideju, svarīgākais ir, kurš to var īstenot," saka I. Bredovska. "Viedajā ciemā, balstoties uz to, kas mums ir, gribam dabūt to, kā mums pietrūkst."

MĀCOTIES TOP SUITU TIRGUS

"Mēs esam suieti, un tas mūs atšķir no visiem citiem ciemiem. Kultūra ir laba lieta, bet cilvēki dzīvo tur, kur viņiem ir darbs. Tāpēc vairāk fokusējamies uz idejām par dažādām apmācībām, lai, šeit dzīvojot, varētu nopelnīt," saka D. Kalniņa. Pirmais biedrības īstenotais veikums ir suitu tirgus. Sākumā piedalījušies tikai vietējie mājražotāji, bet ziņa par tirgu izplatījies ātri, un pašlaik sadarbība ir ar teju 200 partneriem, svētdienas tirgu regulāri ierodas ap 30–60 tirgotāju. Tirgus ir kļuvis par kultūrtelpas daļu un ik svētdienu tiek gaidīts. "Pirmajā vasarā liels pārbaudījums bija salikt

LAILAS LIEPIŅAS FOTO

Šodien kultūras mantojums iet roku rokā ar jaunajām tehnoloģijām, par to pārliecinājušies biedrības "Alsungas viedais ciems" pārstāvi Daiga Kalniņa un Kristaps Vītolīns.

visus gribētājus mazajā tirgus placī. Šķiet, izdevās, jo tirgus notiek jau trešo gadu un ir pierādījis, ka ir dzīvotspējīgs un vajadzīgs," saka I. Bredovska.

Tirgū radušās arī inovācijas. "Pirmajā gadā visas svētdienas bija karstas, tuvu plus 30 grādiem, bet kas gan tas būtu par tirgu, ja suitenes tajā nebūtu savos tērpos? Suietiem ir teiciens: "Kas tā par aitu, kas savu vilnu nevar panest?" Bet zini, plus 30 grādos visa tā uzkabe šķiet vēl smagāka. Uzdevums bija vietējiem amatniekiem kaut ko izdomāt. Viņi radīja vasaras tērpu – kleitu, garu un košu. Pēc pēdējām ziņām, tādas tapušas 60," turpina D. Kalniņa.

Kovida laikā izveidota aplikācija sadarbības veicināšanai. Kad pandēmijas dēļ tika aizvērtas robežas, daudzi brauca apskatīt Latviju, izņēmums nebija arī Alsunga. "Radās vajadzība tirgotājiem ātri sazināties savā starpā. Piemēram, pēc Mežvidu labirinta apskates ceļotāji jautā, kur nopirkt sklandraušus. Var jau ņemt sarakstu un visiem pēc kārtas zvanīt, bet var aplikācijā ierakstīt un apskatīties, kurš tirgotājs atzīmē, ka viņam tie vēl ir. Veiksmīgi sagadījās, ka IT jomas speciālists Kristaps Vītolīns ar ģimeni pārcēlās no Rīgas uz Alsungu. Visi, kuri pārcēlās, parasti vispirms dodas uz tējnicu "Sapņotava", kur ātri sapazīstas ar vietējiem, un Kristaps teica, ka grib iesaistīties vietējās kopienas dzīvē," saka D. Kalniņa.

JAUNĀKĀ ATVASE – ALSUNDZNIEKIS

Izrādās, K. Vītolīns nav gluži ienācējs, viņam šajā pusē dzīvo radi no mātes puses, un bērnībā pats šeit vasaras pavadījis. Par pārcelšanos K. Vītolīns saka: "Pandēmijas laikā abi ar sievu strādājām no mājām, arī bērns turpat blakus, nebija viegli. Nolēmām pārcelties uz laukiem. Gribējām māju, ne dārgāku par 20 tūkstošiem eiro, dārzā jābūt ābelēm, bumbierēm, ogulājiem un arī kūpinātavai. Apskatītājā īpašumā Alsungā bija viss, ko vēlējamies. Iedzīvošanās bija vienkārša. Tā kā bērnībā esmu dzīvojis laukos, tad mazgāt muti bļodā vai doties uz tualeti ārā nav nekas jauns. Vispirms izremontējām vannasistabu, jo ģimenē gaidījām otro atvasi. Mazulis pasaulē nāca mājdzemdībās, pats to pieņēmu, jo viss notika ļoti ātri, vecmāte no Rīgas nepaspēja atbraukt. Jaunākajam bērnam aplicībā rakstīts: dzimšanas vieta – Alsungā."

SUITU IDENTITĀTES KODS

Vietējā nav arī I. Bredovska, viņa Alsungā dzīvo astoto gadu. "Suietu identitātes kods katram ir kas cits. Tomēr, raugoties uz visiem kopā, tas ir nodots ar mātes pienu. Suieti ļoti lepojas ar to, ka ir spējuši paaudžu paaudzēs nodot savas vērtības un tradīcijas."

D. Kalniņai ir svarīgi, ka ir no Alsungas: "Bērnībā to tā neizjūt, bet, piemēram, Atmosdas laikā radās apziņa, ka suieti ir īpaši. Vienmēr esmu lepojusies, ka esmu no Alsungas. Pat nedziedot "Suietu sievas", izjūtu lielu piederību. Man vienmēr ir gribējies, lai to izjustu arī mani bērni, lai arī viņi gribētu šeit dzīvot. Viens veids, kā pelnīt un būt piederīgam šai vietai, ir tehnoloģijas. Kovids parādīja, ka var strādāt attālināti. Protams, ir vajadzīgs posms, kad aizbrauc apskatīties pasauli, bet pēc zināma laika saproti – gribas atgriezties. Jautājums – ko es šeit darišu? Lūk, atbilde! Vari būt šeit, dzīvot dzimtas mājās, uz darbu, piemēram, Rīgā vari aizbraukt reizi nedēļā vai dažas reizes mēnesī, bet pārējā laikā strādāt attālināti."

Vēl D. Kalniņa atminas mācību laiku Rīgā un to, ka alsundznieku izruna visiem nav saprotama: "Piemēram, teikumi, izteicieni citiem likās smieklīgi. Sāku apzināties, ka tas ir kaut kas īpašs, radās lepnums un apziņa, ka šis identitātes kods jānotur. Mums ir svarīgi nezaudēt šo unikālītāti." I. Bredovska papildina: "Tā ir mūsu ikdienas dzīvē valoda! Dažreiz, kad pārbraucu mājās no darba, vīrs ir teicis: "Vari izkāpt no tiem suietiem ārā?" Es vairs to nevaru. Lai arī man nav suitu izcelsmes, esmu lepna un visiem nenogurstoši stāstu, cik forši ir dzīvot Alsungā, cik te ir labi cilvēki, cik bagāti ar dažādām vērtībām esam."

Tas, ka suieti nepieņemot svešos, esot mīts. "Mana mamma nāk no Zirām, te mācījās vidusskolā, apprecējās ar manu tēti. Kamēr bija dzīvi vectēva laikabiedri, mammu dēvēja par Pleču Antona vedekli. Šodien stāsts nav par suietiem, stāsts ir par tevi, vai ienākot saki: "Jūs mani interesējat, es arī gribu darīt to, ko jūs." Lepojies, ka tagad esi daļa no suietiem. Tevi pieņems atplestām rokām. Neesmu satikusi nevienu, kuru nevarētu nosaukt par alsundznieku," teic D. Kalniņa.

CILVĒKI

◊ **DAIGA KALNIŅA** ir Kuldīgas novada domes deputāte, šogad saņēma Goda balvu par ieguldīto darbu bijušā Alsungas novada attīstībā. Pirms administratīvi teritoriālās reformas, vadot Alsungas novada domi, aizsākusi daudz labu iniciatīvu, kuru īstenošana turpinās joprojām. Līdzās domes deputātes pienākumiem un darbam Latvijas Universitātē viņa atrod laiku un enerģiju iesaistīties Alsungas sabiedriskajā dzīvē, aktīvi darbojas viedā ciema rīcības grupā, rīko ikmēneša tikšanās, veido pārskatus par padarītajiem darbiem. D. Kalniņa regulāri feisbukā publicē aktuālo informāciju par suitu tirgu un citiem pasākumiem, bez maksas māca tirgotājiem veiksmīgāk izmantot sociālos tīklus.

◊ **KRISTAPS VĪTOLIŅŠ** ir uzņēmuma "Tet.lv" attīstības vadītājs, SIA "Hot Code" vadītājs, arī viņš šogad saņēma Kuldīgas novada Goda balvu par ieguldīto darbu viedā ciema attīstībā. Ar ģimeni uz dzīvi Alsungā pārcēlās 2020. gadā un uzreiz iesaistījās viedā ciema iniciatīvas grupā, liekot lietā savas programmētāja prasmes. Darbojas ansambļā "Suietu vīri".

◊ **INGA BREDOVSKA** ikdienā strādā Alsungas Amatu mājā un Tūrisma informācijas un vēsturiskā mantojuma centrā. Amatu māja vienkopus pulcē dažādus amata meistarus, glabā kultūras un vēstures liecības, uztur dzīvas tradīcijas, kā arī aicina uz radošu kopradī.

SAKTA TAISNO MUGURU

Vai pāris reižu gadā tiek uzvilktas goda drānas? "Ir suieti, kas tautas tērpu ģērbj teju ikdienā, jo tas ir ērts. Rudenī vari ļoti izskatīties, nav jātuntuļojas, tajā ir silti, jo darināts no vilnas. Savukārt vasarā ar to var ļoti siltumu izturēt. Kad vēl uzsprauž suitu saktu, tērpu nav iespējams nest sakumpušam, augums iztaisnojas. Varbūt tieši tāpēc radies mīts, ka suieti ir iedomīgi. Tiesa, tas rada arī pašapziņu. Tautas tērps maksā ap diviem tūkstošiem eiro, tāpēc lielākoties nav ikdienas kārta, tiek vilkts goda reizēs. Izsakot piederību, ikdienas apģērbā izmanto vairākus elementus. Man mīļš ir govskunģis (plecu lakats – aut.)," atklāj D. Kalniņa.

K. Vītolīns izstrādājis aplikāciju tūrisma uzņēmēju sadarbībai, interesentiem māca programmēšanu, palīdz iegūt jaunās prasmes. Alsungas pamatskolā viņš vadījis paplašinātās realitātes mācību līdzekļa, Saules sistēmas, izstrādi. Tagad pie skolas to var aplūkot. Vēl viņš izveidojis laikapstākļu novērošanas sensoru staciju, un tā ir apskatāma viedā ciema feisbukā kontā.

K. Vītolīna programmēšanas apmācībās iesaistījušies dažādu vecumu iedzīvotāji, vairāk gan jaunieši. K. Vītolīns uzskata, ka vērtības vajag saglabāt, izmantojot jaunākās tehnoloģijas, bet ievērojot samērību: "Tās ir tradīcijas, kas jāamā no paaudzes paaudzei, tehnoloģijas tikai atvieglo mūsu ikdienu." ■

Restaurē adatu no siena kaudzes

Jauna, bet trausla "muguriņa" satur lapas vienkopus.

✍️ Ieva Vilmane, "Saldus Zeme"

Jaņa Rozentāla Saldus Vēstures un mākslas muzeja (JRSVMM) pasūtījums restaurēt simtgadīgus Lutriņu draudzes un pagasta valdes dokumentus uzskatāms par neparastu, jo muzejs parādīs terēties tēlotājmākslas darbu restaurācijai. Nu tā krājumā ir divu draudžu grāmatas. Ja pirms dažiem gadiem zaudētu strīdā Kultūras ministrijā, nebūtu nevienas.

IERAUGA ŽĒLĪGĀ PASKATĀ

Nesen visi astoņi restaurētie lutriņnieku reģistri kļuva pieejami ikvienam interesentam. Paredzams, ka pēc tiem visbiežāk jautās cilvēki, kam mantojuma un īpašuma lietu nokārtošanai jāatrod ziņas par saviem senčiem Lutriņu pagastā. Draudzes grāmatas datētas ar 19. gadsimta pēdējiem gadiem. Krājuma glabātāja klātbūtnē drīkst izšķīstīt saderināto, laulāto, dzimušo un mirušo sarakstus, kā arī izpētīt ziņas Lutriņu pagasta valdes ienākumu un izdevumu grāmatā par 1934. un 1935. gadu un ieskatīties nodokļu maksātāju sarakstā.

Kultūrvēsturiskā mantojuma glabātāju rokās ik pa laikam nonāk unikālas lietas. Lutriņu draudzes un pagasta dokumentu iegūšana pielīdzināma adatas atrašanai siena kaudzē. Tik liela veiksmē pētniekiem bieži neuzsmaida. Bija tā: muzeja vēsturniece Ilze Lāce meklēja jaunas ziņas par saldenieku, dzejnieku Māri Čaklo, kā arī precizēja detaļas par zināmo.

Digitalie resursi bijuši izsmelti, tāpēc viņa devās ekspedīcijā – klauvēja pie durvīm, kuras varētu atvērt kāds, kam par M. Čakla dzīvi Saldus pusē būtu kas sakāms. Kādās mājās sanācis aizrunāties, un saimniece attapusies, ka neapkurinātos bēniņos ilgus gadus put ar roku rakstītas grāmatas. Piedāvājusī I. Lācei, lai aizies uz muzeju. Viņa, aptvērusi ieguvuma vēsturisko vērtību, visu pieņēmusi, lai gan paskats bijis žēlīgs un gandrīz bezcerīgs – dokumenti bijuši mitruma un pelējuma sēnes saēsti, izplēstiem robiem.

IEVAS VILMANES FOTO

Draudzes grāmata ir vienīgais ziņu avots, kurš pierāda Lutriņu pagasta iedzīvotāju dzimšanu, laulības un nāvi 19. gadsimta 90. gados. Dokuments Saldus muzejā nonāca negaidīti.

NOLIEK KARCERĪ

Dokumentus no tālākiem bojājumiem pasargājusi ādas, pergamenta, dokumentu un grāmatu restauratore Ārija Ubarste no Jūrmalas. Saldenieki ar viņu iepazīs, kad meistare no laikazoba postījumiem izglāba eksotisku Jaņa Rozentāla sievas Ellijas Forseles kartona un sarkankoka vādekli. "Unikālo priekšmetu vēlējamies izlikt jaunajā ekspozīcijā par Rozentālu, taču pēc restaurācijas tas aizvien bija trausls. Negribējam riskēt ar tik vērtīgu skaistumu," JRSVMM direktore Agrita Ozoliņa pastāsta, kādēļ aksesuāru ar Tālajiem Austrumiem raksturīgu zīmējumu tomēr nenolika vitrīnā. Ar nesen restaurētajiem dokumentiem ir citādi – arī tie ir no papīra, taču ne tik trausli, turklāt, pateicoties meistarei, droši šķīrstāmi.

"Priecājamies par sadarbību ar Āriju Ubarsti, jo Latvijā papīra restaurētāju nav daudz, tāpēc laikus jāiestājas rindā un jābūt pacietīgiem. Mēs nedrīkstējam vilcināties, jo grāmatu vākos dzīvoja pelējuma sēne," A. Ozoliņa atklāj draudus visam krājumam. I. Lāces atradumu uzreiz nolika citā telpā, ko Saldus muzejā dēvē par karantīnas telpu, bet citos – par karceri. Koka un tekstila priekšmeti saldeniekus satrauc daudz retāk, jo tajos mitošos krājuma kaitniekus, kodes un ķirmjus, iznīcina, mantas pamatīgi izsaldējot saldētavā.

JRSVMM krājuma glabātāja Kristīne Dobrovoļska atļauj pārlapot restaurētos

dokumentus. Lai aptveru Ārijas Ubarstes veikumu, man parāda fotogrāfijas, kurās redzams dokumentu stāvoklis pirms aizvešanas uz meistares darbnīcu. Aprīnājami – papīrs notīrīts, lieli robi milimetrus pēc milimetra aizpildīti ar jaunām papīra šķiedrām, un lapas atguvušas sākotnējo formu. Izjukušais iesējums no jauna sastiprināts. "Muguriņas" aizvien trauslas, tāpēc meistare grāmatas iesaka glabāt tikai guļus. Citu ierobežojumu lietošanā nav.

IZDEVUMUS DALĀ AR VALSTI

Informācijas ziņā saglabātas vēstures liecības, kuras svarīgas tikai lutriņniekiem un viņu pēctečiem. Plašāk interpretējama Lutriņu valdes grāmatvedība, jo rada priekšstatu arī par citu pagastu naudas plūsmu pirmskara Latvijā. Un tomēr Valsts kultūrkapitāla fonds dokumentu restaurācijai piešķīra 800 eiro (pārējos 522 eiro muzejs samaksāja no sava budžeta).

Valstij viena pagasta iedzīvotāju reģistri rūp tāpēc, ka tie iekļauti Saldus novadā vienīgā akreditētā muzeja pamatkrājumā. Visu, kas ir tajā, uzskata par nacionālo muzeju krājumu jeb visiem Latvijas iedzīvotājiem piederošu kultūrvēsturisku mantojumu. To kopš 2006. gada sargā speciāls likums.

TURAS PRETĪ ARHĪVIEM

Lutriņu pagasta valdes un draudzes dokumenti Saldus muzeja pamatkrājumā

Pēc restaurācijas robi aizpildīti ar jaunām papīra šķiedrām. Teksts gan zaudēts uz visiem laikiem.

iekļauti droši, jo aiz muguras palikusi asa viedokļu apmaiņa Kultūras ministrijā starp arhīvu un muzeju speciālistiem par to, kuriem tiesības glabāt baznīcas draudžu grāmatas. Ieraksti, kuri datēti no 1834. līdz 1921. gadam, ir juridiski līdzvērtīgi mūsu laiku dzimtsarakstu iestādes reģistriem, tāpēc uz tiem pretendēja arī arhīvi.

Neskaidrības starp abiem kultūras mantojuma glabātājiem izgaismoja Saldus Svētā Jāņa draudzes mācītāja apuveni simt gadu seni pieraksti par katru draudzes ģimeni. Biezo grāmatu atrada, kad dievnamu remontēja. Tā uzdāvināta Saldus muzejam, jo draudzes locekļi pēc tās nekad nebija jutuši vajadzību, turklāt tajā bija bagāts ziņu klāsts par daudzām ģimenēm, kuras mūsu laikos nav draudzē.

Arhīvu speciālisti grāmatu pieprasīja nodot viņu atbildībā. "Latvijas muzejiem tika nosūtīta prasība ziņot, cik draudžu grāmatu ir to krājumos. Bija runas, ka visas nāksies atdot arhīviem," visai vētrains vārdu apmaiņas iesākumu atceras A. Ozoliņa.

Kultūras ministrijā arhīvu un muzeju jautājumus risina kopīgā nodaļā, bet draudžu grāmatu dēļ izveidojās divas frontes. Abās apzinājas, ka baznīcēnu dzīves galveno notikumu reģistri mūsu laikos visvairāk vajadzīgi dzimtu pētniekiem un mantojuma lietu kārotājiem. Toties katru puse atšķirīgi redzēja, kā otri (ne)nodrošinās dokumentu pieejamību interesentiem. "Uzskatu, ka draudzes grāmatām jāatrodas iespējami tuvu vietai, kur rakstītas, jo tieši tur cilvēki iesāk meklēt ziņas par saviem senčiem. Ja Saldus mācītāja pierakstus atdotu arhīviem, tos no pilsētas aizvestu," paskaidro A. Ozoliņa.

Strīdā aktualizējās jautājums, vai muzeja izdota izziņa, pamatojoties uz tā krājumā glabātu dokumenta oriģinālu, izmantojama juridisku jautājumu risināšanā. Arhīvu speciālisti uzskatīja, ka nē, tomēr noskaidrojās, ka drīkst gan. Pateicoties diplomātiskiem sarunu vadītājiem, visi kultūrvēsturiskā mantojuma glabātāji vienojās, ka ir vienlīdz prasmīgi kultūrvēsturiskā mantojuma glabātāji. Atlicis vienoties, kā sasaistīt muzejos glabātas draudžu grāmatas ar tām, kuras ir Latvijas Valsts vēstures arhīva ziņā un digitālā veidā šķīrstāmas vietnē Raduraksti.arhivi.lv. ■

Mūzika

◊ 1. jūlijā koncertzālē "Lielais dzintars" Liepājā notiks Latvijā vēl nepieredzēts multimedijāls koncertšovs "Gadalaiki", kurā skanēs populārie Pētera Vaska un Antonio Vivaldi cikli "Gadalaiki". Uz skatuves kāps latviešu pianisma virtuozs Vestards Šimkus un viena no spožākajām Latvijas Nacionālā simfoniskā orķestra vijolniecēm Darja Smirnova kopā ar Liepājas kamerorķestri. Gaismu šovu veido Mārtiņš Feldmanis, video – Artis Dzērve, Mīnus Astoņi, Ineta Sipunova un Vikijs.

◊ 2. jūlijā koncertdārzā "Pūt, vējiņi!" Liepājā festivāla "Liepājas vasara" atklāšanas koncerts, kurā Liepājas Simfoniskais orķestris Atvara Lakstīgalas vadībā muzicēs kopā ar operzvaigznēm – latviešu basbarītonu Egilu Siliņu, serbu soprānu Mariju Jeliču un itāļu tenoru Dario di Vietri.

◊ 2. jūlijā Kuldīgas kultūras centrā uzstāsies amerikāņu džeza dziedātājs Klarks Bekhems ar grupu.

◊ 2. jūlijā Renķa dārzā Ventspilī aktiera Gunta Skrastiņa atceres koncerts "Nopietni pa jociņam". Koncertā piedalīsies daudzi skatuves mākslinieki, ar kuriem Guntim bijusi īpaši cieša un draudzīga sadarbība, – Zigfrīds Muktpāvels, Mārtiņš Kanteris (Ruskis), Dainis Skutelis, Ieva Sutugova, Ineta Rudzīte, Normunds Zušs, Ainars Bumbieris, Andris Daņiļenko, Kristīna Zaharova, Artis Robežnieks, Jānis Paukštello, Zigurds Neimanis un citi. Pasākuma muzikālo pavadījumu nodrošinās grupa "No pusvārda" – Modris Laizāns, Juris Kristons, Ivars Kalniņš, Jānis Kalniņš, Zintis Zvarts un Gidons Grīnbergs.

◊ 3. jūlijā Liepājas Sv. Trīsvienības katedrālē festivālu "Liepājas ērģelmūzikas vasara" atklās Hanss Ūle Eriksons no Zviedrijas.

◊ 6. jūlijā Liepu ielas skvērā Brocēnos grupas "Rumbas kvartets" līdera Arta Šimpermaņa koncerts.

◊ 8. jūlijā Kalnsētas parkā Saldū grupas "Labvēlīgais tips" 30. jubilejas koncerts.

◊ 9. jūlijā Rojas brīvdabas estrādē izskanēs Olgas Rajeckas jubilejas koncerts "Mana svētku diena".

◊ 15. jūlijā "Studio 33" terasē Saldū viesosies grupa "Latvian Blues Band".

◊ 15. jūlijā Remtes pils dārzā Rožu svētkos uzstāsies šova "X Faktors" uzvarētāja Grēta Grantiņa un otrās vietas ieguvējs Viktors Buntovskis. Pēc koncerta balle kopā ar Jāni Kalniņu no grupas "Roja".

◊ 23. jūlijā Talsu tautas nama Radošajā sētā koncertu sniegs Linda Leen tandēmā ar ģitāristu un komponistu Rihardu Lībieti. Koncerta pilniskanību papildinās čelliste Erna Daugaviete.

◊ 29. jūlijā Kalnsētas parkā Saldū Intara Busuļa koncerts.

◊ Visu jūliju Kalna ielas pagalmā Kuldīgā notiks koncerti. 1. jūlijā uzstāsies čellu grupa "Melo-M", 2. jūlijā viesosies Lietuvas dziedātājs Daddy Was A Milkman, 8. jūlijā koncertēs dziedātāja Katrīna Gupalo un pianists Andrejs Osokins, 15. jūlijā notiks komiķa Jāņa Skuteļa stāvizrāde "Work in Progress", 16. jūlijā – grupas "Astro'n'out" koncerts.

Citas lietas

◊ No 18. līdz 24. jūlijam Kuldīgā notiks pilsētas svētki jeb festivāls "Kuldīgas vasaras vitrāžas".

◊ 22. un 23. jūlijā Kalnsētas parkā Saldū festivāls "Saldus saule". Piedalīsies grupas "Dzelzs vilks", "Opus pro", "Citi zēni", "Inokentijš Mārpls", "Pienvedēja piedzīvojumi", "Dzeltenie pastnieki", "Colt", "Linga&Frišs", "Indygo", Ivo Fomins, Džonijs Salamanders un citi mākslinieki.

◊ 29. un 30. jūlijā Jūrmalas parkā un pludmalē Liepājā notiks festivāls "Summer Sound" ar vairāk nekā 50 ārvalstu un Latvijas mākslinieku dalību un dejām līdz saullēktam.

◊ No 28. līdz 30. jūlijam Rojā atgriezīsies kino, mākslas un mūzikas festivāls "Rojal", kura programmā iekļauti latviešu kino jaunumi, vairāku mākslinieku izstāžu un instalāciju atklāšana, starptautiskais jauno režisoru īsfilmu konkurss un vēl sauja pārsteigumu no organizatoru puses. "Rojal" kulminācijā – saulrieta koncerts un filmas uz lielā ekrāna pludmalē.

◊ No 28. līdz 31. jūlijam Sabilē noritēs tradicionālie Vīna svētki.

Teātris

◊ 10. jūlijā Kalnsētas parkā Saldū aktieru Ģirta Keštera, Zanes Daudziņas, Elīnas Vānes un Alda Siliņa komēdija "Gribu bērnu!".

◊ 20. jūlijā Liepu ielas skvērā Brocēnos programmu "Mūzika un teātris" izpildīs Liepājas teātra aktrise Agnese Jēkabsons un viņas brālis Uģis.

◊ 22. jūlijā Rojas brīvdabas estrādē – rokopera "Mauglis".

◊ 30. jūlijā Liepājas ielās būs skatāma Kristīnes Brīniņas veidotā izrāde pastaiga "Upe", kurā darbojas Liepājas teātra aktierkursa absolventi. Izrāde ir kā ceļojums, kas atklāj cilvēku, lietu un dabas savstarpējo mijiedarbību, tā balstīta uz Liepājas iedzīvotāju patiesiem dzīves notikumiem, iedvesmojoties no pilsētvides ainavām.

Māksla

◊ Līdz 10. jūlijam Mākslinieku rezidences galerijā Kuldīgā Sabīnes Verneris gleznu izstāde "Sirēnas, Medūza un Lotosa ēdāju sala".

◊ Līdz 17. jūlijam Kuldīgas vecajā rātsnamā Elīzas Kleines-Šablinskas gleznu izstāde "Ēdene".

◊ Teātra namā "Jūras vārti" Ventspilī skatāma Jāņa Kupča personālizstāde "Cietsirdīgās romances". Mazajā izstāžu zālē iekārtota Ievas Kampes-Krumholcas personālizstāde "Personiska parādība".

◊ Karostas ūdenstornī Liepājā bez maksas var apmeklēt atvērtās mākslinieku darbnīcas, kurās šovasar strādā tēlnieks Egons Perševics un gleznotāji Veronika Frolova un Reinis Liepa. Gida pavadībā var iepazīt vēsturisko industriālo arhitektūras mantojumu.

◊ Mākslas namā Kuldīgā jūlijā mākslas skolas beidzēju noslēguma darbu izstāde.

◊ Kuldīgas novada muzejā mākslinieces Antras Meikes personālizstāde "Manas pilsētas krāsas".

◊ Līvijas Rezevskas izstāžu zālē Kuldīgā Agijas Jansones gleznu izstāde "Klusie ūdeņi".

Mantojums

◊ 2. jūlijā Rojas brīvdabas estrādē notiks Kurzemes vēsturiskā novada jaundeju koncerts "Zelta zemes vidiņā".

◊ 2. jūlijā Airītes stacijā amatnieku festivāls "Vērtums". Priekšnesumus sniegs un meistarklasēs piedalīsies kapelas, folkloras kopas, deju kolektīvi un amatiereteātri no Saldus, Aizputes, Kuldīgas, Vērgales un citām vietām.

◊ 9. jūlijā Liepājā, Ventspilī, Rojā, Kolkā, Mērsragā, Pāvilstā un citos piekrastes zvejniekciemās svinēs Jūras svētkus.

◊ 9. jūlijā Kuldīgas novadā notiks starptautiskais folkloras festivāls "Baltica 2022". Koncerti – Kuldīgas Pilsētas dārzā, Alsungas pils pagalmā, Skrundas kultūras namā un citviet.

◊ 30. jūlijā Ventspils Amatu mājā amatnieku un mākslinieku festivāls "Amatu mājai –15".

KURZEMES KULTŪRAS PIELIKUMS

Iznāk vienu reizi mēnesī.
Izplatīts kā reģionālo laikrakstu "Kurzemes Vārds", "Kurzemnieks", "Saldus Zeme" un "Talsu Vēstis" bezmaksas pielikums.

Kurzemes Vārds

Internetā pieejams izdevniecību mājaslapās kurzemnieks.lv, sz.lv un talsuvestis.lv, kā arī reģionālajā portālā liepajniekiem.lv.
Redkolēģija: Daiga Bitiniece ("Kurzemnieks"), Mairīta Balode ("Talsu Vēstis"), Linda Kilevica ("Kurzemes Vārds"), Andra Valkīra ("Saldus Zeme").

Saldus Zeme
LAIKRAKSTS BROCĒNU NOVADAM UN SILDUS NOVADAM

Talsu Vēstis

Kurzemnieks
LAIKRAKSTS VIDUSKURZEMEI

Projekta vadītāja:
Anda Pūce.
Kontakti:
tālrunis 26436485,
e-pasts anda@kurzemes-vards.lv.

PROJEKTU
ATBALSTA

